

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izkušnja vsak četrtlet in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Udje „Katoličanskega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrstice za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede zjutraj. — Nezaprite reklamacije so poštnine proste.

**Vesele velikonočne
praznike želi vsem do-
pisnikom, naročnikom
in bralcem našega lista
Uredništvo in upravništvo.**

Občni zbor Slovenske kmečke zveze

se vrši

na velikonočni torek, dne 29. marca 1910
v Mariboru v veliki dvorani Narodnega doma.

Dnevni red:

1. Naša politika, govori dr. Ivan Šusteršič, voditelj Vseslovenske Ljudske Stranke.
 2. Davek na vino, govori Ivan Roškar, načelnik Slovenske kmečke zveze.
 3. Poročilo o delovanju S. K. Z., govornika: dež. odbornik Robić in dr. Korošec.
 4. Volitev načelnika.
- ☛ Začetek ob 1/2. uri predpoldan. ☛

Kristus je zmagal.

Ni še dolgo tega, ko so težke megle zakrivalo nebo, preko zamrzlih livad in zasneženih goric so pa vihrali mrzli vetrovi. Zdaj pa nas mehko božajo šepetajoče sapice, livade in bregovi so pa oživali. Vrnila se je spomlad, polna kipečega mladega življenja,

in je sirla težke okove, v katere je okovala smrt dihačo zima vse stvarstvo. Zopet vse kipi in brsti. Na globoki modrini se kopajoče nebo je priplulo solnce, ponosno in zmagojuče. Razpršile so se svinčene, neprijazne megle, in zemlja drhti v objemu poljubljajočih solnčnih žarkov. Vseposod vlada bujna in sveža mladost. Življenje je premagalo smrt.

Moreče megle suženjstva in paganstva so tlačile vse človeštvo. Preko zemlje so zmagovalno vihrale nebrzdane strasti. Kakor mora je ležala na vsem človeštvu brezobzirna sebičnost, ki je v tem času slava slavje. Hipoma se megle razganejo in preko širnih poljan se razlije zarja zmagovalnega Kristusa. Težak je bil boj. Bog-človek je moral pretrpeti neštivilno preganjanj in mnogo groznih muk. Še celo v hladni grob so ga položili in postavili pred njega močno stražo. A vse to ni moglo zabraniti večlovečenemu Sinu božjemu, da bi ne dovršil svoje zmagovalne poti. Silna življenska volja, ki je hotela v neskončni ljubezni vdahnuti ogenj novega plemenitega življenja vsemu človeštvu, je zmagala. Kristus Jezus, Bog in človek, je vstal od smrti, in s tem dovršil in potrdil svoje božanstveno delo. Nesrečno, v smrt obsojeno človeštvo je zavriskalo. Na obzorje je priplavalo žarko solnce premagalec teme Boga-Kristusa. Človeštvo se je opajalo z življenjem vzbujajočimi žarki, in nove moči so zaplule po žilah. Pomlajeno, prerojeno človeštvo je razbilo odbijajoče okove suženjstva in paganstva. Vihre strasti so se polegale, in zakraljeval je večno lepi nauk: Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe. Vseposod se je vse prirejalo v novem, krepkem življenju, človeštvo je slavilo novo spomlad. Kristus, vir življenja, je zmagal smrt.

Stoletja je prenašal naš narod tujčovo peto. Ko se je pa pričel zavedati, završalo je med našimi nasprotniki. Z vsemi silami se je navalil na nas in nas hoče zatreti. A ne napada nas le zunanji sovražnik, tudi notranjih nasprotnikov nam ne primanjkuje. Dolgo časa so vihrale nad našimi pokrajinami vihre brezidejnega frazerstva. Puhlice o praznem narodnjaštvu brez pravega temelja so gospodovale.

Pa prišli so možje orjaki duha, in so vzbudili zamrlo življenje v srcih našega naroda. Ljudstvo se je otreslo tujih, importiranih idej, in razpršilo megle plitvega frazerstva. Sledilo je klicu svoje duše, in se je oklenilo njega, ki je vir vsega življenja. Na trdni podlagi, ki jo je dal človeštvu Kristus-Bog, in ki ima edina v sebi predpogoje za življenje in obstoj, je pričelo graditi ponosno stavbo svoje samostojnosti. In kakor bi nam na novo vdahnil Vsemogočni silnih življenskih moči in neomajno voljo, da se ne uklonimo, tako v našem gibanju vse kipi in vre. V tisočih je zaplulo sveže, mladostno življenje, in na tisoče rok je na delu, da dogradi svojo stavbo. Ves odpor nasprotnikov, ako je še tako silen in brezobziren, nič ne pomaga. Ljudstvo, ki črpa iz nevsahljivega vira življenja Kristusa-zmagovalca, mora zmagati.

V tem prepričanju obhajamo velikonočne praznike, mladostno navdušeni in trdno upajoči, potem bo spomin Kristusove zmage v nas vzbujal veselje in radost. Da se to zgodi, želimo vsem.

Državni zbor.

Dopoldanska seja državnega zbora dne 10. t. m. je bila posvečena sožalnici po dr. Luegerju. Vsi ministri, predsedniki in vsi podpredsedniki so prišli v zbornico v črnih oblekah in črnih kravatah. Predsednik dr. Pattai je govoril iskreno sožalnice, v kateri je dr. Luegerja označil za moža ljudstva in prijatelja vseh zatiranih. Poslanci so govor stoji poslušali, nakar se je seja v znamenje sožalja takoj zaključila.

Ob 1. uri popoldne se je seja zopet nadaljevala. Do šeste ure so govorili v razpravi o vladnem finančnem načrtu Choc, dr. Glabinski, Schuhmeier, Biankini, dr. Straucher in dr. Šramek. Ko se je razprava o finančnih predlogih prekinila, je predlagal predsednik dr. Pattai, da se vrši prihodnja seja v petek, 11. t. m. ob 11. uri dopoldne, in da se naj razpravlja kot druga točka vladna predloga o najetju posojila. Temu je ugovarjal socialni demokrat Seitz, ker če bi bila predloga res tako nujna, bi jo bila vlada pravočasno predložila. Seitzu se je pridružil češki agrarec Svejek, ki je predlagal, naj se o Seitzovem predlogu glasuje po imenih. Res se je glasova-

PODLISTEK.

Helena.

Ortica. — Spisal Starogorski.

Pojmo pjesma, mili družji,
pjesma nam je sreča jek!

(Zrinski-Frankopanka.)

I.

Štiridesetdanski post! Čas pokore in čas priprave na nekaj veličastnega. Narava, tajinstvena podoba mogočnosti nebeškega umetnika, je jela zopet dihati. Neka bajna radost se seli v dušo človeka.

Isto je čutila tudi Helena, mlada hčerka gimnazijskega profesorja Celina. Toplo pomladansko solnce jo je izvabilo iz sobice, da se je odpravila v mestni park, se šetat, ki je bil v bližini njenega doma.

„Ali ni Helena danes videti povsem drugačna od one Helene pred letom?“ je pravil oleander rahlo šumljaje z listjem, lovoriki. „Njeno lice je bledeje od lani, in njene plave oči gledajo nekako žalno v svet.“

Lovorika je šumela in pritrjevala.

Ustnice Helenine so bile stisnjene, kakor bi se bale, izdati to, kar se godi v mladih prsih, v sanjavi duši.

Ali pred letom so se te ustnice smehljale, tako lepo in brezskrbno, da bi človek od veselja vzklikal. Kaj je zagenilo v tej kratki dobi življenje mlade Helene? ...

Zraven stoječa breza, ki je poslušala pogovor oleandra in lovorike, je potresla s svojimi vejami. Daljša je bila kakor oleander, daljša kakor lovorika,

in zato je videla in vedela tudi dokaj več, kot ta dva. Potresla se je enkrat z vejami in dejala:

„Pa vama povem, če hočeta poslušati.“

„Povej!“ sta poprosila oleander in lovorika.

In bela breza je jela modrovati.

„Mlada kri pač malo miruje, vedno sili za veseljem in zabavo. Ali naj si bo zabava še tako dobra in koristna, slabo je pogosto skrito pod krinko in gre z dobrim, kakor raste ljulika med še tako čisto pšenico.“

Helena je bila živahno, neugnano dete, kar sta videla vidva i tako, kakor jaz. Mlada in ne vedoča, da je svet preprežen s samimi zankami, kakor v kraljestvu pajkov. Mislila je, da je ves svet samo cvetje brez trnja. Tako je rasla in se razvijala, kakor cvetni grm, in iz deteta je vzcvetela deklica, lepa in mila kakor solnce.“

Tu je breza vzdihnila, pomolčala. Zazdela se ji je, da stoji daleč v gozdu med sestrami, in ne v mestnem parku osamljena. Oleander in lovorika pa si je nista upala dramiti iz te zamaknenosti.

Ali breza je začela zopet, z izpremenjenim, monotonnim glasom. Očividno se je mislila, da je med sesticami v gozdu, in da njim pripoveduje to dogodbico.

„Helena se je najraje sprehajala s svojim psičkom po lovorjevem drevoredu, ali pa je sedla v senco oleandra, in zrla tja po morju. Tu in tam je vzela knjigo in čitala. Pogledala sem enkrat v odprto knjigo, ko je slonela ob mojem deblu in nekaj sanjala, in videla sem, da čita same spise, ki opisujejo njeno domovino in junake, ki so se žrtvovali za svoj dom. Helena je bila rodoljubkinja.“

Razun drugih šetalcev, ki so hodili mimo mene,

sem opazila mladega poročnika. Rad je videl Heleno, ter jo opazoval, ko je sedela na klopi pod oleandrom. V njem so se vzbujale želje, da bi vlovil lepo devo v svoje mreže.

Nu, Helena se ni menila za moški svet. Hotela je biti drugačna, kakor so dekleta, in prezirati pustolovce-moške. Domišljevala si je, da bo kos svojih nalogi. Opazila je tudi ona tega poročnika, in spoznala s svojim ženskim čutom, da hodi le radi nje po belem pesku lovorikovega drevoreda. In smejala se je sama pri sebi. Sicer sta ji ugajali uniforma in sablja, ali le tako, da je imela povod misliti in si predstavljati junake svoje domovine. Sicer se ji je tudi on zdel nekako podoben junaku, ker je stopal tako ravno in ponosno ...

In to je že dovolj, da se začnejo odpirati človeku drugi svetovi, polni sanj in domišljij.

Helena se je pa nehote vsilil v dušo ta poročnik, posebno, ko jo je jel pozdravljati. Nji se je to zdelo čudno, in pritrjevala si je, da je to predrzen človek, ta poročnik, ki kar pozdravlja, ne da bi jo bližje poznal.

Nekoč je peljal četo vojakov po ulici iz vežbališča, ter jo pozdravil z golo sabljo. To ji je posebno ugajalo. Nalahno je zardela in se ozrla. V tem se je ozrl i on, in pogleda sta se vjela.

Nesrečni pogledi ...

Heleno je to zmedlo. Opazila je muzanje vojakov, in pobegnila v stransko ulico.

V mislih pa ji je bil vedno oni poročnik, mlad in ponosen. Jezilo jo je, da se je obnašala tako čudno, in sklenila, da se ga bo ogibala.

Nekaj dni res ni šla po svojem običajnem sprehodu, ampak je bila raje v svoji sobici, ali pa se spre-

lo po imenih, in je bil Seitzov predlog sprejet s 196 proti 187 glasovom. Poslanci Slovanske Jednote in socialni demokratje so viharo ploskali, Nemci pa razburjeni kričali „ptuj“.

To glasovanje je pač pokazalo vladi, koliko se lahko zanese na sedanjo vladno večino. Vladi prijazni in Slovonom nasprotni listi ji že priporočajo, naj si že enkrat preskrbi tako večino, da ne bo vsak trenotek izpostavljena porazom.

V seji dne 11. t. m. je govoril kot prvi bivši trgovinski minister dr. Fort. Poročal je o državnih finančah, ki so zelo neugodne. Vlada potrebuje 395 milijonov kron, da pokrije zvezojoči primanjkljaj v državnem proračunu. Do 1. aprila mora dobiti pooblastilo za novo posojilo, ali bode pa morala zapreti državne blaginje. Ako vlada hitro ne izpremeni svojega protislovanskega sistema, tudi ne bode mogla rešiti finančnega načrta.

Glavni govornik za vladni načrt, krščanski sociallec Kemetter, je odločno govoril proti davku od vina in mineralnih voda.

Glavni protigovornik, socialni demokrat dr. Renner, je zahteval preosnovo državne uprave in grajal uradništvo, ki preveč sega v narodnostne prepire, in tako izgublja zaupanje prebivalstva.

S tem je bilo prvo branje finančnega načrta končano.

Na vrsto je prišla razprava o italijanski pravni fakulteti. Izmed Jugoslovancev je govoril poslanec Spinčič, ki je izjavil, da glasujejo Slovani za italijansko vseučilišče, ako jim vlada obenem zagotovi slovensko pravno fakulteto v Ljubljani. Odločno pa se morajo jugoslovanski poslanci upreti italijanski zahtevi, da bi se pravna fakulteta ustanovila v Trstu ali kjerkoli v Primorju.

Krščanski sociallec Schmid prizna Italijanom pravico do fakultete v Trstu, zahteva pa ondi nemški oddelek na mornarski akademiji. Predsednik je nato prekinil razpravo, ki se je nadaljevala v torek, 15. t. m.

Proti vladni predlogi za ustanovitev laške pravne fakultete je dne 15. t. m. zelo ostro govoril vsenemški poslanec Wastian. Med njegovim govorom so laški poslanci zapustili dvorano. V imenu vlade je branil vladno predlogo naučni minister, češ, da Italijani dobe nekaj, kar so že imeli.

V imenu „Slovenskega kluba“ je govoril poslanec Gostinčar. Njegov govor je bil ognjevit zagovor enakopravnosti vseh narodov. Posebno pozornost je vzbudil s trditvijo, da hoče vlada ustreči italijanskim zahtevam radi pritiska italijanskega zunanjskega ministra. Gostinčarjevemu govoru so slovenski poslanci živahno pritrdjevali.

Razprava glede ustanovitve italijanske fakultete se je vršila še tudi v sredo, dne 16. t. m. Glavna govornika sta bila: koroški poslanec dr. Waldner za in dr. Rybar proti. Dr. Waldner se je med splošnim smehom izjavil za italijansko fakulteto v Trstu, ker bi bili italijanski visokošolci na Dunaju velika nevarnost za nemški značaj mesta.

Dr. Rybar je jako obširno in spretno navajal vse razloge, ki govorijo proti italijanski fakulteti v Tr-

stu. Med živahnim pritrdjevanjem slovanskih poslancev je bil vladni zistem, ki pozna narode raznih vrst, prezira pa narodno ravnopravnost. Jugoslovanski poslanci pač priznajo Italijanom pravico do vseučilišča, izdajali pa bi svoj narod, ako bi molče glasovali za italijansko fakulteto v Trstu, kjer italijanski mogotci Slovence ne privoščijo niti ljudske sole. Sicer pa je tudi za vlado le iz političnih nagibov postala italijanska fakulteta nujno vprašanje. Vlada si hoče zagotoviti italijanske glasove in zakrpati zvezojočo trodržavno zvezo. Bolje pa bi storila, ko bi si pridobila srca in zaupanje jugoslovanskega prebivalstva ob Adriji. Vdana in zvesta srca so boljša in trdnjša obramba, nego oklopnice in topovi.

Vladna predloga se je odkazala proračunskemu odseku, nakar se je pričela razprava o postavi proti pijančevanju. O postavi je poročal v imenu socialno-političnega odseka češki katoliško-narodni poslanec dr. Stojan. Opozarjal je posebno na žganjarsko kugo, ki zahteva toliko žrtv. Poudarjal je, da se morate cerkev in šola združiti s pomočjo vlade na boj proti temu zahrbtnemu sovražniku.

Nujni predlog glede železniške nesreče pri Uberskem, ki je zopet prišel v razpravo, je bil po kratki razpravi enoglasno sprejet.

Končno so se prečitale interpelacije, med katerimi so tudi 4 dr. Benkoviča in tovarišev. O teh smo že poročali v zadnji številki med najnovejšimi vestmi.

Dne 17. t. m. se je nadaljevala razprava o zakonu proti pijančevanju. Razprave se je udeležilo zelo mnogo poslancev. Večina zbornice je bila z načrtom nezadovoljna, in je zahtevala mnogo sprememb.

Za postavbo se je toplo zavzel dr. Krek, ki je poudarjal, da nudi načrt, dasi ni popoln, vendar mnogo dobrega, in bi gotovo dvignil duševno in telesno od alkohola razjedeno razpoloženje ljudstva.

Po končani razpravi je bil zakon zopet odkazan odseku z naročilom, da postavni načrt tekom enega meseca v smislu izvajanj govornikov spremeni in zopet predloži zbornici.

V petek, dne 18. t. m. se je vršila zadnja seja državnega zbora pred velikonočnimi počitnicami. Zbornica je obravnavala o splošnem zakonu za lokalne železnice in o nekaterih manjših lokalnih železnicah. Govoril je železniški minister in priporočal predlogo kot podlago za nadaljnje delo.

Prihodnja seja državnega zbora se bo vršila bržkone 14. aprila.

Politični ogled.

— Sporazum med Avstrijo in Rusijo. Pogajanja med Avstrijo in Rusijo so se povoljno končala, ker se je v vseh političnih vprašanjih doseglo sporazumljenje. Vsled tega so normalni politični odnosi med Avstrijo in Rusijo zopet upostavljeni. Ruska vlada je ob tej priliki priobčila obširen komunik, v katerem poudarja: 1. da se je sklenilo, vzdržati prejšnje stanje na Balkanu; 2. se je določilo, da se ima sedanji svobodomiseln režim v Turčiji podpirati in utrjevati; 3.

se je zasigural miren razvoj in utrjevanje političnega ugleda malih balkanskih držav.

— Ogrski državni zbor je bil dne 22. t. m. razpuščen. Prestolni govor ob razpustitvi je imel nadvojvoda Jožef.

— Ogrsko. V ogrskem državnem zboru so se dne 21. t. m. vršili taki pretepi, da je prvokrat, kar obstoji ogrski državni zbor, tekla v zborilnici kri. Že na vse zgodaj je bil k seji velik naval. Ko je predsednik prebral kraljevo pismo o odgodenju državnega zbora, je vstal Justhovec grof Bathiany, in dolžil vlado postavolomstva. Že odgodenje je bilo postavolomstvo, temveč postavolomstvo je v ex lex položaju razpustiti državni zbor. Nato je vstal Franc Košut, ter se pridružil temu naziranju, istotako govornik ljudske stranke. V tem trenutku je skočil k ministrskemu predsedniku Geza Polonyi in grozil Khuen Hederwaryju s pestmi. Poslanci vladne stranke so mu klicali: „Sram Vas bodi. Vi spadate v norišnico. Vi tepec, svinja!“ Radi nasilnega hrušča je predsednik prekinil sejo. Ko je bila zopet seja otvorena, je ministrski predsednik Khuen Hederwary hotel podati izjavo, a ropot je bil tolik, da se ga ni razumelo. Khuen Hederwary je zato stopil k stenografom, da bi jim narekoval svojo izjavo. To je bilo znamenje za skandale. Poslanci vladne stranke so hoteli ministrskemu predsedniku na pomoč, a prepozno. Okolu ministrskega predsednika in drugih ministrov se je že razvil tepež, kakršnega ogrski državni zbor še ni videl. Po Khuen Hederwaryju in drugih ministrih so padale težke pesti Košutovcev in Justhovcev. Nakrat so pričeli Košutovci in Justhoveci metati na ministre težke knjige in tintnike, ki so bili vrženi s toliko silo, da jim ni bilo mogoče parirati, ter sta bila Khuen Hederwary in poljedelski minister ranjena ter sta močno krvavela. Khuen Hederwary ima dve rani v obrazu, in tudi poljedelski minister ima raztrgane obraz. Priti so morali na pomoč zdravniki. Predsednik zbornice je moral sejo drugič prekiniti, a tepeži so se nadaljevali z isto močjo. Šele čez več minut se je polegel vihar.

Malá politična naznanila.

Dne 18. s. s. a. Pruska zbornica je odobrila dne 16. t. m. v tretjem branju z 237 proti 167 glasovom predlogo o volilni preosnovi za pruski deželni zbor. — V Kielu na Nemškem je izključenih od dela do 3500 delavcev. Ti so priredili dne 15. in 16. t. m. velikan-ske demonstracije. Na policijo, ki je nastopila, so metali steklenice. Ranjenih je bilo 20 policistov, ki so potegnili sablje, in ranili precej oseb. — Usoda Krete se odloči pri konferenci velevalisti, ki bo v Rimu.

Dne 19. s. s. a. Na Grškem se pripravljajo kmečka vstaja. Po Tesaliji se agitira od vasi do vasi na kmečki upor. — Priklapljenju Koreje Japonci so pritrdile razven Amerike vse velevalisti. — V Perziji je vzbuhnila nova revolucija, ki jo podpira bivši šah, ki je sedaj v Odesi. Na čelu nove revolucije stoje perzijski duhovniki.

Dne 20. s. s. a. V mornariški vojašnici v Pulju se je prigodil v torek zvečer ob 9. uri nečuten skandal. Nek vojak mornarice je privezal cesarjevemu kipu vrv okoli vratu, in vrgel kip po stopnicah, da se je razletel na nešteto kosov. Proti storilcu, ki še ni znan, se vrši najostrejša preiskava. Sodi se, da je storil ta nečuten čin kak, od iridentistov nahaj-

bajala kje drugje. Končno se ji je jelo tožiti po priljubljenem mestu, in ženska nprav je zmagala trdne sklepe.

„Kaj neki poreče oni predrznež?“ se je vprašala. „Radovedna sem, ali še vedno hodi tam okrog.“ Kdor nevarnost išče, se v njej pogubi, so dejali stari ljudje, in menda ne zastonj!

Helena je šla počasi po beli stezici. Njeno vitko, ravno telesce je objemala lahna, bela obleka. V nedrjih je imela duhteče vijolice. Šla je počasi in lahno. Sprva se ni zmenila za okolico, ampak je nekaj vezala. Kako pa se ustraši, prišedši k oleandru, ko zagleda na klopi, na njeni klopi — poročnika.

Častnik je videl prihajajočo Heleno. Sprva je mislil oditi, vendar si je premislil in ostal.

Helena je zardela, častnik je pa vstal in se jel opravičevati.

„Gospica, prosim: odpuščanja, če sem se predrznil dotakniti kraja, kateri je Vaš! Človek se rad vglablja v lepoto življenja. In Vaš prostor, gospica, ti oleandri, te lovorike, prevzamejo človeka tako, da bi bil rad vedno med njimi.“

Govoril je rahlo, v njegovih besedah je zvenelo nekaj sanjarskega, da je Heleno omamilo. Stala je in rdel.

„Gospica,“ je nadaljeval, „nisem mislil, da bi prišla danes. Ako bi vedel, bi se pač ne drznil... Prišla ste pa tako tiho, kakor bi priplavala...“

„Prosim, gospod,“ je rekla Helena poročniku, in njemu se je zazdelo, da je zazvenela srebrna struna. „Ta prostor je pač prirejen za vsakogar, in vsakdo ima pravico do njega.“

„Oprostite, gospica — moje ime: poročnik Zoran Kastrinič... Predstavim se Vam, da lahko zahtevate zadoščenja, ako sem Vas žalil.“

„Prosim, s čim bi me žalili...?“ In vnovič je zardela.

Imenoval ji je svoje ime. Pogledala ga je. Stal je pred njo, in se klanjal z ono natančnostjo in ličnostjo, ki je lastna častnikom avstrijskih polkov.

„Helena Čelinova,“ je šepnila deklica, in mu podala roko.

Poročnik je prijel njeno majhno ročico in jo poljubil.

Nekaj hipov sta molčala oba.

„Res, okusno znate zbirati svoje izprehode, gospica,“ je jel poročnik. Čutil je, da mu danes ne teče govorica tako, kakor navadno. „Ta prostor je lepši, kakor vsi drugi okrog, vsaj meni se zdi! Le pogledajte tukaj ta oleander, te lovorike... in pa razgled po širni vodi, koder se ziblje vedno toliko ladij in ladij! Sicer vsakdanja stvar, ali vendar lepa! To je prostor, kakor nalašč za umetniško dušo, da se nasanja zaželenih slik...!“

Helena je prikimala. Čudno, da jo je zapustila danes njena navadna živahnost! Misli se ji nekako mešajo, in nič pametnega si ne more domisliti. Neljub ji je bil ta sestanek, in zopet bi ji ne bilo prav, ako bi sedaj poročnik odšel.

„Jaz sem res čudna. To morje, dasi sem takorekoč rojena na njem, me zanima tako, kakor bi ga še nikdar ne videla. Ko ga gledam, skoraj ne morem verjeti, da je propalo kraljestvo Hrvatsko, da je postal suženj narod, ki si je nekdanj volil svoje lastne kralje, in da so po tej vodi vozili svoje blago v hrastovih brodih domači ljudje, in se glasile tam naše pesmi.“

„Kako to, gospica,“ vpraša poročnik.

„Oj tužno je, gospod poročnik! Sedaj se vozi tujec po teh domačih vodah, in domači narod strada. — Ali Vam ni znana zgodovina, gospod poročnik,“ ga vpraša živahno.

Poročnik je malo vedel o zgodovini Slovanov, in se tudi ni mnogo brigal za to. Helenino hlastno vprašanje ga je zmedlo nekoliko. Sprevidel je, da stoji pred njim rodoljubno dekle, s katerim bo moral obče-vati rodoljubno, ako boče, da mu ne izgine iz pozorišča.

„Gotovo, gospica! Saj sem tudi jaz rojen na Hrvatskem!“

Znal je dobro igrati ulogo.

„Potem sva celo rojaka,“ je rekla Helena veselo. „Mati mi je sicer Slovenka, ali oče mi je rodona Hrvat. Jaz pa ljubim lepo Hrvatsko prav tako kakor milo Slovenijo.“

Helena je zadobila zopet svojo veselost. Pogovarjati se zaupno s tujim človekom kar na cesti, to je zoper običaje in odnose mladih dam! Zato se je poslovala, dasi bi še najraje ostala.

„Zala punica,“ je momljaj poročnik in gledal za njo. „Zalo dekle! Mlada je še skoraj! Skoda take stvarice... Pa kaj? Ženska je ženska! Če se ti ne pošališ z njo, se pa pošali ona s teboj... Tukaj se je pa že vredno potruditi. Vse niso enake. Karla, ej ta je bila hitro moja, prav tako Matilda. Z Nežiko je bil že večji križ. Otilija, te pa sem se potem že komaj otresel... Seveda z natakario, kakor je Polona, pa se naj sam zlodej muči. — Hm, briga me vse to! Po-skusimo srečo pri Heleni! Saj napačen nisem, rodoljuba pa bom že nekako igral, dasi bi mi bilo veliko ljubše, če bi lahko govoril o šampanju... Dosedaj se mi je še povsod steklo vse po sreči... Res je že tudi, da me ta ali ona kolne, ali to me boli pač zelo malo. Svet je svet, živeti se mora veselo, dokler je čas...“

Breza je vzdihnila.

„Zanjke, zanjke... Zlobnost je stari gost, in išče, kogar bi pogubil. In svet se posmehuje in raduje, ako se vjame žrtve. Da bi tolažil, pomiloval, nikoli... Ljudje so si drug drugemu nevoščljivi...“

In breza je obmolnila, nato pa zopet nadaljevala.

„Poročnik Zoran Kastrinič, dasi rojen Hrvat, je bore malo poznal rodno grudo, koja diči toliko je-nakov. Svoj značaj je znal zakrivati izbornu, kakor je sam hotel, in kdor ga ni poznal natanko, si je bil svest najpoštenjšega obraza. Dandanes hodi lopovstvo v poštenih obrazih okrog. — Govoril je počasi, z neko laskavostjo, njegovi izrazi so bili izbrani... vse tako, da je vlekle... Duševne zmožnosti, ki so